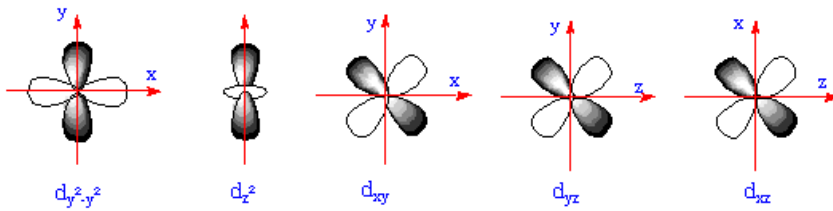

ΘΕΩΡΙΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ (ΘΚΠ)

Οι μορφές των d τροχιακών αποτελούν βασική έννοια στην κατανόηση της ΘΚΠ.

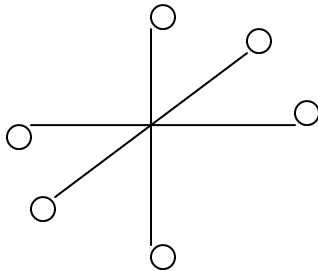

Η θεωρία κρυσταλλικού πεδίου αντικατέστησε την σθενοδεσμική θεωρία. Η ΘΚΠ δέχεται ότι η μόνη αλληλεπίδραση μεταξύ του M^{n+} και του υποκαταστάτη L είναι ηλεκτροστατικής φύσης.

Οκταεδρικό Πεδίο Υποκαταστατών

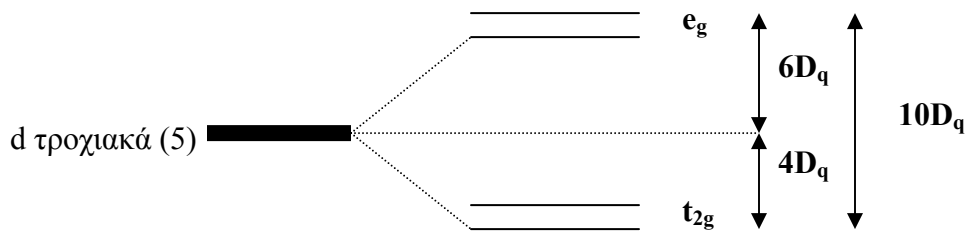
Οπότε θεωρούμε ότι το M^{n+} βρίσκεται σε σφαιρικό ηλεκτροστατικό πεδίο και ότι όλα τα τροχιακά ανυψώνονται ενεργειακά λόγω άπωσης.

Έστω 6 υποκαταστάτες L γύρω από το M^{n+} (οκταεδρική συμμετρία)

Οι 6 υποκαταστάτες L βρίσκονται πάνω στους άξονες x, y, z.

Τα d τροχιακά που αρχικά στο ελεύθερο ιόν είναι ενεργειακά εκφυλισμένα, διασχίζονται σε δύο ομάδες, e_g και t_{2g} , σύμφωνα με το παρακάτω σχήμα:

Στο παραπάνω σχήμα υπάρχει βαρύκεντρο. Η παρουσία ενός ηλεκτρονίου στα t_{2g} συνεισφέρει κατά $-4D_q$ στην συνολική ενεργειακή σταθεροποίηση του συμπλόκου. Η παρουσία ενός ηλεκτρονίου στα e_g συνεισφέρει κατά $+6D_q$ στην συνολική ενεργειακή

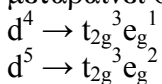
σταθεροποίηση του συμπλόκου. Με αυτό τον απλό τρόπο μπορούμε να υπολογίσουμε την «Ενέργεια Σταθεροποίησης Κρυσταλλικού Πεδίου».

Η τιμή του $10Dq$ καθορίζεται (μεταξύ άλλων, βλ. παρακάτω) και από την φύση των υποκαταστατών. Έτσι, υπάρχουν υποκαταστάτες ασθενούς και ισχυρού πεδίου. Αυτό θα καθορίσει, εν τέλει, και αν το σύμπλοκο θα είναι υψηλού ή χαμηλού σπιν (για ιόντα με > 3 d ηλεκτρόνια).

Θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψη και την ενέργεια σύζευξης P που αντικατοπτρίζει την ενέργεια που χρειάζεται για να συζευχθούν δύο ηλεκτρόνια στο ίδιο τροχιακό.

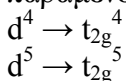
$P > 10 Dq$ (Ασθενές πεδίο)

Για μεταλλικά ιόντα με περισσότερα από 3 ηλεκτρόνια στα d τροχιακά, το 4^ο ηλεκτρόνιο μεταβαίνει στα e_g τροχιακά.

$P < 10 Dq$ (Ισχυρό πεδίο)

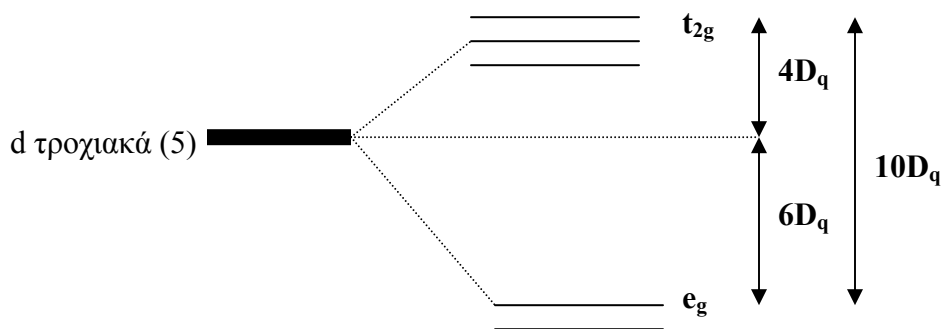
Για μεταλλικά ιόντα με περισσότερα από 3 ηλεκτρόνια στα d τροχιακά, το 4^ο ηλεκτρόνιο παραμένει στα t_{2g} τροχιακά.

Βλέπε και Πίνακα 9.3, σελ. 374 στο Huheey.

Τετραεδρικό Πεδίο Υποκαταστατών

Οι 4 υποκαταστάτες L υποχρεώνουν το μεταλλικό κέντρο να βρίσκεται σε τετραεδρικό πεδίο. Κανένας L δεν πλησιάζει ευθέως τα d τροχιακά. Η σχάση των ενεργειακά εκφυλισμένων d τροχιακών είναι ακριβώς η αντίστροφη από αυτή στο οκταεδρικό πεδίο.

Το $10Dq$ της τετραεδρικής γεωμετρίας ισούται με $4/9$ του $10Dq$ της οκταεδρικής γεωμετρίας.

Παράγοντες που επηρεάζουν το μέγεθος του $10Dq$

1. Οξειδωτική βαθμίδα του M^{n+} .

Αυξημένο φορτίο στο M^{n+} έλκει τους υποκαταστάτες πιο κοντά, άρα αυξάνεται το $10Dq$.

2. Αριθμός και γεωμετρία των υποκαταστατών

Βλέπε τα παραπάνω σχήματα για σύγκριση Oh και Td γεωμετρίας.

3. Φύση των υποκαταστατών.

Βλέπε φασματοχημική σειρά σελ. 384 στο Huheey. Η φύση των υποκαταστατών επηρεάζει το μέγεθος του $10Dq$. Υποκαταστάτες ασθενούς (μικρό $10Dq$) ή ισχυρού πεδίου (μεγάλο $10Dq$).

4. Φύση του μεταλλικού ιόντος.

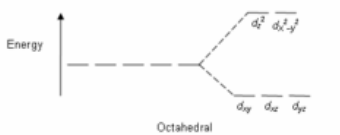
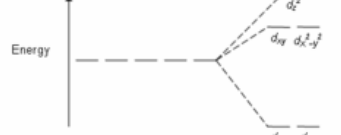
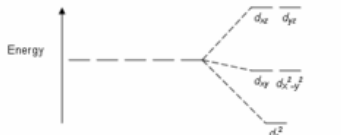

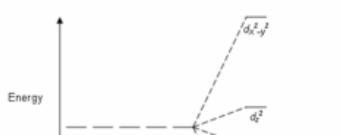

Το $10Dq$ αυξάνεται πηγαίνοντας από μέταλλα 3d σε 4d σε 5d. Αποτέλεσμα αυτής της τάσης είναι τα 4d και 5d σύμπλοκα να είναι σχεδόν αποκλειστικά χαμηλού spin.

Διασχίσεις d τροχιακών σε διάφορες γεωμετρίες

Στην παρακάτω εικόνα δίνονται διασχίσεις d τροχιακών σε διάφορα πεδία υποκαταστατών.

Crystal field splitting diagrams

Crystal field splitting diagrams

Octahedral	Pentagonal bipyramidal	Square antiprismatic
 <p>Energy ↑</p> <p>Octahedral</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into two levels: a higher energy level with two orbitals (d_{z^2} and $d_{x^2-y^2}$) and a lower energy level with three orbitals (d_{xy}, d_{xz}, and d_{yz}).</p>	 <p>Energy ↑</p> <p>Pentagonal bipyramidal</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into three levels: a highest energy level with one orbital (d_{z^2}), a middle energy level with two orbitals (d_{xy} and $d_{x^2-y^2}$), and a lowest energy level with two orbitals (d_{xz} and d_{yz}).</p>	 <p>Energy ↑</p> <p>Square antiprismatic</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into three levels: a highest energy level with two orbitals (d_{xz} and d_{yz}), a middle energy level with two orbitals (d_{xy} and $d_{x^2-y^2}$), and a lowest energy level with one orbital (d_{z^2}).</p>
Square planar	Square pyramidal	Tetrahedral
 <p>Energy ↑</p> <p>Square planar</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into four levels: a highest energy level with one orbital ($d_{x^2-y^2}$), a second level with one orbital (d_{xy}), a third level with two orbitals (d_{xz} and d_{yz}), and a lowest energy level with two orbitals (d_{z^2}).</p>	 <p>Energy ↑</p> <p>Square pyramidal</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into four levels: a highest energy level with one orbital ($d_{x^2-y^2}$), a second level with two orbitals (d_{xy} and d_{z^2}), a third level with one orbital (d_{xz}), and a lowest energy level with two orbitals (d_{yz}).</p>	 <p>Energy ↑</p> <p>Tetrahedral</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into two levels: a higher energy level with three orbitals (d_{xy}, d_{xz}, and d_{yz}) and a lower energy level with two orbitals ($d_{x^2-y^2}$ and d_{z^2}).</p>
Trigonal bipyramidal		
 <p>Energy ↑</p> <p>Trigonal bipyramidal</p> <p>The diagram shows a central energy level splitting into three levels: a highest energy level with one orbital (d_{z^2}), a middle energy level with two orbitals (d_{xy} and $d_{x^2-y^2}$), and a lowest energy level with two orbitals (d_{xz} and d_{yz}).</p>		